

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒

เรื่อง

วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี

ด้านวรรณศิลป์

ผู้สอน ครูวิชุดา กลิ่นจงกล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์
คุณค่าวรรณคดีด้านวรรณศิลป์
๒. วิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์

“ลองอ่านดู
หนูทำได้”

รักกันอยู่ขอบฟ้า
เสมออยู่หอแห่งเดียว
ซังกันบ่แลเหลียว
เหมือนขอบฟ้ามาป้อง

เขาเขียว
ร่วมห้อง
ตาต่อ กันนา
ป่าไม้มาบัง

คำถามชวนคิด

โคลงข้างต้น มีกลวิธีหรือ
ถ้อยคำอย่างไรให้คำประพันธ์
นี้มีความหมายลึกซึ้ง

การวิเคราะห์คุณค่า

ด้านวรรณศิลป์

ในวรรณคดี วรรณกรรม

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

วรรณคดีวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ กวีจะใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้วรรณคดีหรือวรรณกรรมนั้นมีคุณค่าน่าสนใจ ซึ่งทำให้งานเขียนนั้นมีความงาม ความไพเราะ และมีความหมายเป็นที่จับใจของผู้อ่าน

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

ดังนั้น กวีจะต้องคิดกลวิธีการประพันธ์ให้งานนั้นออกมาอย่างเหมาะสม เพื่อสื่อทั้งความหมายและความไพเราะงดงาม ด้วยกลวิธีการประพันธ์ที่สำคัญที่จะต้องนำมาใช้ คือ การเล่นเสียง การเล่นคำ การใช้ภาพพจน์ โวหารและรสวรรณคดี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. การเล่นเสียง

การเล่นเสียง คือ การสรรคำให้มีเสียงสัมผัสเป็น พิเศษกว่าปกติ เพื่อให้เกิดทำนองเสียงที่ไพเราะน่าฟัง มีทั้งการเล่นเสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียง วรรณยุกต์ ดังนี้

๑. การเล่นเสียง

๑.๑ การเล่นเสียงพยัญชนะ คือ การใช้คำที่มีเสียงพยัญชนะเสียงเดียวกันหลายพยางค์ติด ๆ กันไปในคำประพันธ์ เช่น

“ดูน้ำวังกลิ้งเขียวเป็นเกลียวกลอก กลับกระฉอกฉาดฉัดฉวัดเฉวียน”

เล่นเสียงพยัญชนะ ได้แก่ ฉอก - ฉาด - ฉัด ฉวัด - เฉวียน

๑. การเล่นเสียง

๑.๒ การเล่นเสียงสระ คือ การใช้คำคล้องจองที่มีเสียงสระเดียวกัน
ถ้ามีตัวสะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดในมาตราเดียวกัน เช่น

“อย่าตีปลาหน้าไซ”

เล่นเสียงสัมผัสสระ คือ ปลา-หน้า

“อย่ากอประจิดริษยา”

เล่นเสียงสัมผัสสระ คือ จิต-ริษ(ยา)

๑. การเล่นเสียง

๑.๓ การเล่นเสียงวรรณยุกต์ คือ การใช้คำที่
ไต่ระดับเสียง ๒ หรือ ๓ ระดับเป็นชุด ๆ ไป เช่น

๑. การเล่นเสียง

บัวบึงตุ้มตุ้มตุ้ม	กลางตม
สูงส่งทงทานลม	ลุ่มลุ่ม
แมลงเม่าเม่าเม่าจอม	ชมชราบ
รูรูรูรัมกัม	พาดไม้ไทรทอง

(โคลงอักษรสามหมู่ : พระศรีมโหสถ)

เล่นเสียงวรรณยุกต์

ตุ้ม-ตุ้ม-ตุ้ม, ลม-ลุ่ม-ลุ่ม, เม่า-เม่า-เม่า, รู-รู-รู

๒. การเล่นคำ

การเล่นคำ คือ การสรรคำมาเรียงร้อยในคำประพันธ์ โดยใช้คำที่มีเสียงเดียวกันในความหมายต่าง ๆ มาพรรณนา เป็นวิธีการเล่นคำทำให้ไพเราะน่าฟังยิ่งขึ้น อาจช่วยสร้างอารมณ์ชั้นบันเทิงใจให้ผู้อ่านและผู้ฟัง ดังตัวอย่าง

๒. การเล่นคำ

ผลจากเจ้าลอยแก้ว
จากช้ำน้ำตากระเด็น

บอกความแล้วจากจำเป็น
เป็นทุกข์ทำหน้าवलแตง

(ภาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

การเล่นคำ “จาก” ผลจาก จาก จากช้ำ

๓. การใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ เป็นกลวิธีในการใช้ภาษาอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งมีการเลือกใช้ถ้อยคำเพื่อให้ผู้รับสารนึกเห็นภาพของสิ่งที่ผู้ส่งสารนำเสนอ กล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ คือ เป็นการใช้ถ้อยคำแทนภาพนั่นเอง ภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณคดีที่นิยมใช้กันบ่อย ๆ ได้แก่ อุปมา, อุปลักษณ์, บุคลาธิษฐาน, อธิพจน์ , และสัทพจน์

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๑ อุปมา หมายถึง การเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่ง
เหมือนหรือคล้ายกับอีกสิ่งหนึ่ง จะมีคำว่า เหมือน ราว
ราวกับ ดุจ เฉก ปูน เพียง ประดุจ ดัง กล ประหนึ่ง เช่น

๓. การใช้ภาพพจน์

อ่อนหวานมานมิตร์ล้น	เหลือหลาย
หยาบบ่มีเกลอกราย	เกื่อนไใกล้
ดูจดวงศศิฉาย	ดาวดาษ ประดับนา
สุริยส่องแสงดาราไร่	เพื่อร้อนแรงแสง

(โคลงโลกนิติ : สมเด็จพระยาเดชาดิศร)

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๒ อุปลักษณ์ หมายถึง เป็นการเปรียบเทียบเหมือนกัน แต่เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง อุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรงเหมือนอุปมา แต่ใช้วิธีกล่าวเป็นนัย ให้เข้าใจเอาเอง คำที่ใช้เปรียบเทียบ คำว่า คือ เป็น หรือไม่ปรากฏคำเชื่อม เช่น

๓. การใช้ภาพพจน์

เห็นห่อหุ้มทรวงเส้
เจ็บไกลใจอวรณ์

ห่อหุ้มเร้าคือไฟฟอน
ร้อนห่อหุ้มกลุ่มกลางทรวง

(ภาพย้เห็นห่อหุ้มเครื่องควหาวน : พระบาทสมเด็จพะพุทธเลิศหล้านภาลัย)

๓. การใช้ภาพพจน์

ชายข่าวเปลือกหญิงข่าวสารโบราณว่า น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอชฌาศัย
เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ รักกันไว้ดีกว่าชังระว่างการ

(อิศรญาณภาษิต : หม่อมเจ้าอิศรญาณ)

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๓ บุคคลวัตหรือบุคลาธิษฐาน หมายถึง การเปรียบเทียบที่นำเอาพฤติกรรม และอาการบางอย่างของมนุษย์ไปใส่ในสัตว์ สิ่งของ ความคิดหรือธรรมชาติ ประดุจหนึ่งว่าแสดงอาการได้เหมือนคน เช่น ทะเลไม่เคยหลับ คลื่นจวบหิน ลมถีบประตูป่าหวัเพราะซ้ำ หรือบทกวีที่ว่า

๓. การใช้ภาพพจน์

สัทภณท์บรรพตทั้งหลาย อ่อนเอียงเพียงปลาย

ประนอมประนมชมชัย

(บทพากย์เอราวัณ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย)

กวีเปรียบเทียบว่า ภูเขาทั้งหลายต่างค้อมศีรษะลง
เพื่อแสดงความเคารพ เมื่อเห็นขบวนเสด็จขององค์อมรินทร์

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๔ อติพจน์ หมายถึง การกล่าวเกินจริงเป็นการบรรยายที่ขยายให้เห็นเด่นชัดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มากกว่าความเป็นจริง โดยมุ่งไปที่อารมณ์ความรู้สึกที่มีมากกว่าถ้อยคำ เช่น รักคุณเท่าฟ้า คอแห้งเป็นผง ถ้าฉันมีสิบนหน้าอย่างทศกัณฐ์ สิบนหน้านั้นฉันจะหันมายิ้มให้เธอ คิดถึงเธอใจจะขาดแล้ว หรือบทกวีที่ว่า

๓. การใช้ภาพพจน์

ขอเดชะพระพุทธรุคณช่วย
อายุยืนหมื่นเท่าเสาศิลา

แม้นมอดม้วยกลับชาติวาสนา
อยู่คู่ฟ้าดินได้ตั้งใจปอง
(นิราศภูเขาทอง : พระสุนทรโวหาร)

๓. การใช้ภาพพจน์

๓.๕ สัทพจน์ หมายถึง การเปรียบเทียบด้วยการเลียนเสียงหรือแสดงลักษณะอาการต่าง ๆ ทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงของสิ่งนั้น ๆ เช่น

๓. การใช้ภาพพจน์

ระวังตัวกลัวครุหนุเอ๋ย ไม้เรียวเจียวเหวย
กุเคยเข็ดหลาบขวาบเขวียว

(ภาพย์พระไชยสุริยา : พระสุนทรโวหาร)

คำว่า “ขวาบเขวียว” เป็นคำเลียนเสียงของไม้เรียว
เมื่อแหวกอากาศมากระทบผิวหนัง

กิจกรรม วิเคราะห์คุณค่าวรรณคดี ด้านวรรณศิลป์

ให้นักเรียนจับคู่คำประพันธ์และภาพพจน์
ที่กำหนดให้ ให้ถูกต้อง

ก. อุปมา ข. อุปลักษณ์ ค. สัทพจน์

ง. อติพจน์ จ. บุคคลวัต

๑.	เถาตำลึงริมรั้วก็ยั่วทัก
มะรุมรอมะละกอก็รอกคอย	กระถินฝักดอกแคก็แย้มค้อย
ใบหม่อนไหมน้อยก็ตื่นตัว
๒.	บัดเดียวตั้งห่างเห่งวังเวงแว่ว	สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะเง้อหา
๓.	อันทุกข์โศกโรคร้ายในมนุษย์
เหมือนกงเกวียนกำเกวียนเวียนระไว	ไม่รู้สุดสิ้นลงที่ตรงไหน
จงหักใจเสียเถิดเจ้าเยาวมาลัย
๔.	คิดถึงเธอทุกลมหายใจเข้าออก	

ก. อุปมา ข. อุปลักษณะ ค. สัทพจน์

ง. อติพจน์ จ. บุคคลวัต

.....๙. คอแห้งเป็นผง

.....๑๐. เกือบรุ่งผุ่งข้างเช้า แปร้นแปร้น

กรวดปามาแกร่นแกร่น เกริ่นหย้าน

ฮุมฮุมอุ่มอิงแสน สนั่นรอบ ขอบแฮ

คึกคึกทีกสะเทือนสะท้อน ถิ่นไม้ไพรพรรณ

สรุปลความรุ้

การวิเคราะห์

คุณค่าวรรณคดี

ด้านวรรณศิลป์

บทเรียนครั้งต่อไป

การวิเคราะห์คุณค่า จากวรรณคดี

ดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑